

VIHARNIK

Letnik XLI – april 2016, št. 2
ISSN 1318-9484

Jutro pri Kapetanovem jezeru, Črna gora

foto: Grega Rihar

IZ VSEBINE:

- **Informacije z občnega zbora**
- **Člani poročajo o izletih:** Tradicionalno ponovoletno srečanje, Knapovska pot Bohor, Veliki Cirknik, Kokoš, Beka – Botač, Vrtovin – Vitovlje, Korada
- **Zanimive rastline in živali:** pegasti badelj, šmarna hrušica, jarica, jesenski podlesek,
- **Čudoviti utrinki iz narave:** hruška tepka, nutrija, malo poezije in smeha

Izdaja Planinsko društvo Viharnik, Gregorčičeva 20, Ljubljana.

Prva številka glasila v tekočem letu izide **sredi meseca februarja** (gradivo za občni zbor), ostale tri številke pa **v začetku meseca maja, septembra in januarja**. Vaše prispevke za objavo pričakujemo do sredine meseca aprila, avgusta in decembra na e-naslov **<info@pd-viharnik.si>**.

Uredila: Metka Bulc, lektorirala: Ema Miklavič

UVODNIK

Spoštovani planinci in planinke!

Naj vas kot nova urednica in tajnica PD Viharnik na začetku lepo pozdravim v novi izdaji našega in vašega glasila, obenem pa vam zaželim obilje užitkov in sprostitve na naših planinskih druženjih, ki so jih naši srčni vodniki skrbno izbrali za letošnje leto. Verjamem, da bomo skupaj lahko še bolj doživeto občudovali lepote naših hribov in gora, obenem pa s tem mimogrede precej pripomogli k našemu zdravju in vitalnosti.

Da so vodniki PD Viharnik res srce in motor društva, sem se prepričala ob svojem prvem stiku z vodnikom Štefanom Rojino, ki je bil »usoden« za moje zdajšnje sodelovanje z društvom.

Kot navdušena rekreativna športnica sem si lansko poletje zamislila izlet v visokogorje v okviru enega izmed društev, pri čemer me je najbolj prepričal plan, opis, predvsem pa transparentnost ponudbe PD Viharnik. Organizator in vodnik Štefan mi je v najinem telefonskem razgovoru poleg podrobnega opisa planiranega dvo-dnevnega izleta na Krnsko jezero posredoval spisek vse potrebne opreme, ki jo planinci potrebujemo za varno pot in bivanje v gorah. In ne samo to - na moje prijetno presenečenje je v res hitrem času uredil članstvo, kar me je samo prepričalo, da resnično deluje v dobro potencialnih planincev ter društva.

Žal mi je takrat bolezen preprečila udeležbo na izletu, a sva se s Štefanom že kmalu zatem srečala tudi osebno. Takrat mi je tudi ponudil, da bi lahko sodelovala z društvom v vlogi tajnice. Nisem dolgo premišljevala. Idealno za moj način življenja in vrednote, ki jih gojim. S svetovanjem in storitvami na področju športa in prehrane (s čimer se sicer ukvarjam) namreč želim ponesti med čim širši krog ljudi glas o prednostih in koristih, ki nam jih prinaša telesna aktivnost v naravi. Pa ne zgolj to. Spoznavanje narave, druženje, človeška bližina... Menim, da je vse to ključ do polnega, srečnega in zadovoljnega življenja, za katerim stremimo.

Verjamem in si želim, da vsaj delček v tem mozaiku prispevajo tudi na naša planinska

druženja, zato vas še enkrat toplo vabim v našo družbo.

Želim vam lahkoten in varen korak.
Metka Bulc

Urednica

INFORMACIJE Z UPRAVNEGA ODBORA

UO se je na seji v januarju predvsem ukvarjal s **pripravo občnega zbora**. Pripraviti je bilo potrebo poročila in program za leto 2016. Ker je bil občni zbor volilni, smo tudi iskali nove člane za UO, NO in častno sodišče.

Druga pomembna tema je bila **uvedba davčnih blagajn**. Finančna uprava in PZS sta na svojih spletnih straneh objavili, da planinska društva potrebujejo davčne blagajne, vendar je bilo pri tem še nekaj nejasnosti, zato smo zaprosili Finančno upravo za dodatna pojasnila. Po teh pojasnilih smo se odločili, da za plačilo članarine uvedemo vezano knjigo računov in naknadno potrjevanje računov prek interneta.

Na prvi seji upravnega odbora po občnem zboru pa smo se predvsem ukvarjali s tekočo problematiko: izvedbo izletov, uporabi mini blagajne za davčno potrjevanje računov, prav tako pa smo sprejeli sklep, da dva vodnika pošljemo na tečaj uporabe GPS sprejemnika. Govorili smo tudi o prenosu arhiva od bivše tajnice k novi in ugotovili, da je stvar že urejena.

Sprejeli smo tudi sklep, **da za nove člane društva v letu 2016 stroške 2€ za izkaznico krije društvo.**

Predsednik društva

POROČILO Z OBČNEGA ZBORA

Občni zbor je potekal v prostorih Četrtna skupnosti Center na Zarnikovi ulici dne **25. 2. 2016.** Ker ob uri začetka ni bilo prisotnih dovolj članov, smo v skladu s pravili društva počakali 15 minut. V tem času ni bilo nobenega posebnega programa. Potem smo soglasno sprejeli dnevni red.

Občni zbor je vodila Ema Miklavič, v delovnem predsedstvu pa sta bila še Marija Kastelic in Andrej Lipušček.

Člani delovnega predsedstva

Sledila so poročila predsednika, članov upravnega odbora, predsednice nadzornega odbora ter verifikacijske komisije. Na poročila ni bilo nobenih pripomb, zato smo jih soglasno sprejeli.

Nato je dobila besedo predsednica MDO Ljubljana Marinka Koželj Stepic. Izrazila je pohvalo delovanju društva.

Koordinator vodnikov Štefan Rojina je na kratko predstavil program dela za obdobje marec 2016 – februar 2017, ki smo ga nato soglasno sprejeli.

Predsednica delovnega predsedstva je namesto računovodkinje predstavila finančni načrt, ki smo ga ravno tako brez pripomb sprejeli.

Nato je občni zbor razrešil upravni odbor, nadzorni odbor in ostale organe društva. Sledile so volitve novih članov upravnega in nadzornega odbora ter ostalih organov društva.

Za predsednika PD Viharnik je bil ponovno izvoljen **Gregor Rihar.**

Tajnica društva in urednica glasila je postala **Metka Bulc.**

Blagajničarka je še vedno ostala **Milka Zupan, načelnica naravovarstvene sekcije** je **Marija Kastelic.**

Koordinator vodnikov ravno tako ostaja še naprej **Štefan Rojina.**

Člana upravnega odbora sta še **Alenka Hitti in Zvone Bergant.**

V nadzorni odbor so bili izvoljeni: **Emma Miklavič, Nevenka Kanduč in Andrej Lipušček.**

Uredniški odbor sestavljajo: **Metka Bulc kot urednica in Tone Doma ter Nevenka Kanduč** kot člana.

V častnem razsodišču pa so: predsednica **Milojka Modrijan** in članici **Anica Popovič** ter **Helena Tepina.**

V odseku za varstvo gorske narave so: **načelnica Marija Kastelic** in članice **Alenka Dobeic, Helena Tepina** in **Metka Bulc.**

Markacijski odsek pa vodi **Marjan Kurent.**

Na koncu smo podelili še priznanja društva.

Priznanja ob življenjskem jubileju so prejeli:

**Metka Košir Zebec,
Janez Modrijan,
Milojka Modrijan,
Darja Jurjec,
Marjan Potisek in
Veselka Setnikar.**

Bronasti častni znak PD Viharnik pa je prejel **Marjan Kurent** za zasluge pri delu v markacijskem odseku.

S tem smo občni zbor zaključili, sledilo pa je še tradicionalno druženje po občnem zboru.

Viharniki na zboru

Pogostitev in druženje po zaključku OZ

Predsednik društva

**PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV O
OPRAVLJENIH POHODIH IN
IZLETIH**

SREČNO NOVO LETO

Nekoč, ko smo bili mlajši, so bili lepši časi. Vsako leto smo že v drugem dnevu prosinca gazili sneg na strmini Polhograjske Gore, na vrhu pa smo si za taborskim obzidjem sv. Lovrenca izmenjavali dobrote iz domačih pečic, nazdravljali s penino in si zaželeli srečo v

novem letu. Živahno je bilo tam gori; ljudje smo prihajali z vseh vetrov, stiskali smo si roke in si poleg sladkarjev izmenjavali tudi domislice, zamisli o novih poteh, opise doživetij na pohodih minulega leta.

Toda naša zakonodajna oblast je odločila, da imajo zaposleni v Sloveniji preveč prostega časa in jim zato utemeljeno skrajšala praznovanje novega leta. Nekdaj prosti drugi prosinec je vzel slovo in slovo so vzeli tudi novoletni pohodi viharnikov na Goro.

Eden izmed Viharnikovih vodnikov, ki vedno dela tako, kot se mu zdi prav zanj in za druge in ki ga prav nič ne zanima, kaj pravijo avtoritete, je sklenil, da nam bo vsaj letos spet podaril košček nekdanjega razpoloženja na sv. Lovrencu.

Ker je tradicija novoletnih pohodov že zbledela, smo se prijavili na pohod le štirje – Jelka, Marjan in jaz s svojim prijateljem. Z majhno zamudo se je priključila tudi Ljuba, ki je za nami pribzela v svojem avtu. Ker sta imela lastni prevoz tudi Jelka in Marjan, je Boris v svojem land- roverju peljal do Polhovega Gradca samo dva pohodnika. Vseh pet planincev in steklenico šampanjca, ki jo je mimogrede kupil v Polhovem Gradcu, je nato potrpežljivo vodil po že znani, velikokrat prehojeni strmi poti proti sv. Lovrencu. Potrpežljivost je bila potrebna, saj sem prav grdo zaostajala za drugimi, a kljub vsemu sem nekako prilezla tja gor. Tam smo nazdravili z Borisovim šampanjcem in opazovali »zmajarja«, ki je nameraval s padalom zajadrati v novo leto.

Čeprav nam je bilo prijetno, smo pogrešali nekdanji novoletni vrvež na Gori. Boris je zato sklenil, da bo naslednje leto drugače; koval je načrte, kako bo organiziral naslednji pohod. Če mu bo načrt uspel, bo zares imenitno!

Navzdol smo se odpravili po zložni, našim letom in kolenom primerni poti. Ob počasnem pohajkovanju navzdol se mi je pogled ustavil na treh prihajajočih damah. Čim bolj sem jih gledala, tem bolj sem bila prepričana, da imam privide. Šele ko me je Helena objela, sem spoznala, da nisem imela blodenj, da sta nam resnično prihajali naproti Alenka in Helena, z njima pa njuna prijateljica Slavi. Tudi one so obujale spomine na naše nekdanje tradicionalne pohode.

Srečanje na poti navzdol

Med potjo iz Polhovega Gradca smo se ustavili v gostilni, kjer je Boris s pripovedovanjem o svojih zgodah in nezgodah poskrbel za dobro razpoloženje, zraven pa razpredal o načrtih za naslednje novo leto na Sv. Lovrencu. Kako si želim, da mu bo uspelo!

Ko smo se pripeljali v Ljubljano, sem Borisa vprašala, koliko dolgujem za vožnjo in penino. Njegov odgovor je bil: »Nič.« In pri tem je ostalo. Zato izrabljam ta sestavek, da mu še enkrat rečem: »Hvala«.

Alenka Dobeic

KNAPOVSKA POT BOHOR (koča 896 m), 30. 1. 2016

V obetajočem jutru, da se bo čez dan izza meglic prikazalo sonce, smo se viharniki podali na pot proti Novemu mestu, kjer nas je čakal vodnik Borut Vukovič. Najet kombi je vozil Boris, nekaj viharnikov pa se je peljalo še v osebni avtomobilu. Ko smo prispeli na lokalno avtobusno postajo v Novem mestu, je Boris poskusil navezati stik z Borutom, da se dogovorimo za kraj srečanja. Telefonska zveza je bila

onemogočena, zato je pri komunikaciji pomagala še Marija. Ker so bila navodila za pot zapletena, je napotke ponavljala na glas, da smo jih vsi slišali. Šli smo na dogovorjeni kraj, a Boruta ni bilo. Meneč, da ga nismo prav razumeli, smo ponovili vajo v nasprotni smeri. Zopet nič. Ponovno smo poklicali Boruta in nismo se mogli sporazumeti, kje smo ga že iskali in kam moramo zaviti, kot bi bili v samem velemestu. Da stvari ne bi še nadalje zapletali, je Borut sklenil, da bo peš prišel do nas. Ko smo sledili avtomobilu pred nami, v katerem je sedel vodnik Borut, smo se viharniki veselo zabavali na račun medsebojnega iskanja in modrovali, da se nismo mogli srečati, če smo dobili navodila v smislu, da je potrebno zaviti »pred mostom čez most desno, levo, nato zopet desno itd.«.

Veselo razpoloženi nad tem smešnim dogodkom smo se nato ustavili na jutranji kavici in nato nadaljevali pot proti Senovem in naprej proti našemu cilju. Parkirali smo na lepem razglednem parkirišču v kraju Jablance.

Pot nas je naprej vodila po hudourniški poti potoka, ga večkrat prečkali in pazili smo, da nam ne spodrsne na mokrem kamenju. Naš trud je bil poplačam, ko smo po približno pol uriče hoje prišli do lepega slapu Ubijavnik. Že samo ime govori o poti in o slapu samem. Lahko bi rekla, da potok teče po neokrnjeni divjini.

Izjemen slap Ubijavnik

Po ogledu te naravne lepote smo se iz grape strmo vzpenjali po visokih strmih stopnicah in se istočasno oprijemali jeklenice, ki je bila pri tem vzponu nujno potrebna za varen korak.

Pričetek strmega vzpona iz grape

Nekoliko zadihani in prepoteni smo prišli do položnejše poti. Da smo lažje nadaljevali našo pot, smo se morali občasno ustaviti za minutno ali dve, da se je srčni utrip umiril. Vodnik Borut pa je praviloma vsak krajši postanek izkoristil za fotografiranje udeležencev izleta. Včasih pa je svoj fotoaparata zaupal tudi kakšnemu drugemu planincu, da bo imel tudi sam spominek s te poti.

Pot sta nam nato popestrila dva napisa na tablah, ki planince vzpodbujata, da lažje nadaljujejo do cilja, in sicer:

Jaz sem klopca »Kačja slinca«, narejena za planinca ter

Osvojeni vrh Velikega Koprivnika, ki pa ni razgleden.

Le dve najpogumnejši viharnici sta nadaljevali pot do Velikega Javornika na

Tudi prag si že dosegel, kmal' si v koči boš postregel

V bukovem gozdu smo opazili prve znanilke pomladi, lepo rumeno rožico jarico, ki je značilna za ta okoliš, drugje menda ni razširjena. Jarico sedaj lahko brez posegov v naravo posadimo tudi v domačih vrtovih, saj jo nekateri vrtnarji že imajo v svoji ponudbi trajnic

Kratek oddih po napornem vzponu

V Koči na Bohorju na višini 896 m smo se okrepčali s toplim čajem, nato pa nadaljevali našo pot do Velikega Koprivnika na višini 982 m. Po osvojenem vrhu se je večina odločila za takojšnjo pot nazaj, saj vrh ni razgleden, uresničevati pa se je začela tudi vremenska napoved, da bo veter čez dan pokazal svoje zobe, sonce pa se je skrilo za goste oblake.

višini 1023 m, ki je zahteval še kakšne pol urice hoda. Ostali viharniki smo se vrnili v

kočo, se okrepčali s toplo hrano na žlico, veselo kramljali, nekateri pa celo spremljali smučarsko tekmo Zlata lisica in se prešerno veselili krasnega uspeha naše veleslalomistke.

Pred kočo na Bohorju, pred spustom v dolino

Na naše izhodišče smo se vračali po lepo udelani planinski krožni poti, po mehkih stezicah skozi gozdove in travnike. Pravi užitek.

Glede na to, da nas čas ni preganjal, smo se odločili, da si bomo v Brestanici ogledali še pravkar celovito obnovljen grad Rajhenburg.

Iz raznih pisnih virov povzemam, da stoji grad na skalnem pomolu nad izlivom potoka Brestanica v reko Savo. V letih 1131 do 1147 ga je zgradili salzburški nadškof. Skozi stoletja so številni kasnejši lastniki stavbi dodajali nove elemente in mu postopoma dali podobo, kakršno občudujemo danes. Leta 1881 so grad kupili menihi trapisti in ga preuredili v samostan, ki je deloval do aprila 1941, ko je nemška okupacijska oblast v gradu uredila preselitveno taborišče za izgon Slovencev. Leta 1947 je bil grad nacionaliziran. V gradu je do leta 1966 deloval zapor, nato pa je bil namenjen predvsem muzejski in prireditveni dejavnosti. Danes je grad prostor raznovrstnih kulturnih dogodkov, ima številne stalne in občasne razstave, v grajskih prostorih delujejo bogata galerija vin, muzejska trgovina z lokalnimi proizvodi ter grajska kavarna in slaščičarna.

Ko smo pred vstopom v grad občudovali mogočno stavbo, nam je viharnica Anka povedala, da je kot deklica skupaj s starši nekaj časa tudi sama živela v tem gradu ter pokazala, kateri dve grajski okni sta bili

takrat del njihovega stanovanja. Leta 1947 so jih iz gradu preselili drugam.

Pred kratkim prenovljeni grad Rajhenburg

V gradu smo lahko nabavili slastne izdelke iz čokolade (dediščina znanja menihov trapistov), za natančnejši ogled gradu in razstav pa je bilo premalo časa. Sklenili smo, da bomo ogled gradu opravili ob kakšni drugi priložnosti.

Ko se je že pričelo mračiti, smo se polni lepih doživetij in vtisov vračali proti Ljubljani.

Nevenka Kanduč

VELIKI CIRNIK (630 m), 6. 2. 2016

V soboto, 6.2. 2016 smo se viharniki odpravili na Brežiško planinsko pot. Povzpeli smo se na Veliki Cirknik (630 m nadmorske višine). Hodili smo po Gorjancih, v neposredni bližini meje s Hrvaško. Vreme je bilo za ta letni čas dokaj prijetno, med potjo je sicer močno pihalo, na pobočju Velikega Cirnika, malo pred vrhom, nas je pričakal sneg.

Boris in Marjan sta s kombijem in avtom proti Brežicam odpeljala dvanajst planink. Na pustno soboto nas je Boris že navsezgodaj razveselil s »krofi za vse«. Borut Vukovič je bil predviden vodnik za ta izlet, vendar je na veliko žalost vseh udeležencev pohoda zbolel. Je pa kljub temu zelo lepo poskrbel za nas. V Gostišču Les, kjer smo se v Čatežu ustavili, sta nas pričakala dva vodnika, in sicer predsednik Planinskega društva Brežice Tone Jenko in vodnik Tine, ki nas je vse prevzel s svojo pojavnostjo in dolgo sivo brado. Seveda je

vodstvo domačega planinskega društva in malico v štiristo let stari hiši na turistični kmetiji »pri Martinovih« v vasi Globočice organiziral Borut.

Helena na izhodišni točki naše poti

V Gostišču Les smo spili jutranjo kavo, pojedli preostale krofe, kupili dnevnik Brežiške planinske poti in si odtisnili prvi kontrolni žig. Vodnika sta nam povedala, da je v času Jugoslavije Brežiška pohodna pot potekala tudi po hrvaškem ozemlju. Ob osamosvojitvi pa so jo skrajšali, tako da sedaj poteka samo po slovenskem ozemlju.

Pot nas je vodila najprej na bližji Šentvid in zelo kmalu smo se vzpeli do cerkvice sv. Vida. Bil je lep sončen dan, veter je močno pihal. Razgled po Brežiški ravnini je bil jasen, od jedrske elektrarne Krško do gradbišča nove hidroelektrarne ter vse do Brežic in turističnega naselja Čatež.

Pri cerkvi sv. Vida

Pri cerkvi sv. Vida smo drugič žigosali naše dnevnik Brežiške planinske poti. Ker Boruta, ki se zelo rad fotografira, ni bilo z nami, smo naredili samo nekaj »fotk«. Nismo pozabili nanj. Poslali smo mu skupinsko fotografijo z željo, da čim prej ozdravi.

Pot smo nadaljevali po gozdni poti, veter je bil tudi v gozdu močan, tu pa tam so bile snežne zaplate.

Proti vrhu Cirnika nas pričaka snežna odeja.

Občudovali smo čudovit borov gozd in modro sinje nebo. Na vrhu Velikega Cirnika, ki je visok 630 metrov, smo tretjič žigosali naš dnevnik. V svoje zavetje nas je sprejel bivač »Pri veseli Micki«.

Na vrhu Cirnika 630m» ZAVETIŠČE VESELA MICKA«

Nekateri smo pomalicali v bivaču, drugi so se krepčali kar pred njim. Prav dolgo nismo bili na vrhu. Mraz nas je hitro pregнал na pot. Spustili smo se proti vasi Globočice (241 nadmorske višine), kjer smo se udobno namestili v topli izbi štiristo let stare hiše na turistični kmetiji »Pr Martinovih«. Postregli so nas z izvrstnim ričetom in mesom krškopoljskega prašiča, ki je danes zelo cenjen, ker je skoraj brez

maščobe. Meso krškopoljskega prašiča je zelo cenjeno tudi v visoki kuhinji. Za časa cesarja Franca Jožefa so reje krškopoljskih prašičev prepovedali, ker so imeli premalo mastnih tkiv. Tako se vrednote, tudi mesne, skozi desetletja in stoletja spreminjajo. Seveda pa brez dobrega cvička ni šlo. Martinovi so pred leti dobili priznanje »kralj cvička« za najboljši cviček.

Globočice, turistična kmetija »Pr Martinovih«

Na koncu smo si ogledali še njihov živalski svet. Gojijo kraškopoljske prašiče, konje, ovce, osle, krave, kokoši, zajce in še kaj. Večina popotnikov se je odpravila peš do našega izhodišča. Najbolj utrujene pa je Boris prišel iskat na turistično kmetijo. V Ljubljano smo se zadovoljni vrnili proti večeru, a nismo bili preveč utrujeni.

Viktorija Grašič Bole

KOKOŠ (670m), 20. 2. 2016
DODANA VREDNOST NA
DRUŠTVENIH IZLETIH – razmišljanje
po izletu na Kokoško

Včasih gremo v hribe sami, drugič s prijatelji, tretjič s planinskim društvom.

Sam pohajati po planinah – to je krasna stvar. Doživljaš srečanja s seboj. Ubereš tempo, kakršnega hočeš, ustaviš se, kjer hočeš in kadar hočeš, nihče ti spotoma ne naklada bedarij iz doline. A ti samotarski užitki imajo svojo ceno. Nikomur ne moreš pokazati – o, čudo vseh čudes – da si odkril še eno kačjo smreko; da ti na poti čez Prag sledita dva kozliča; da je letos

avrikelj vzcvetel vsaj tri tedne prej kot ponavadi.

Ali kaj manj romantičnega: da ti je nenadoma postalo slabo...

Tudi planinarjenje s prijatelji je imenitno doživetje. Le da težko pridemo do skupnega imenovalca. Mladi ste razpeti med službo in družino, stari imamo pa druge probleme. Ko se že dogovorimo za akcijo, se enemu zlomi proteza, drugemu odpove koleno in babica mora ostati doma za varuško, ker je zbolel vnuk.

Pojavlja se tudi psihološki moment: bi šel v hribe in hkrati ne bi šel... nekaterim zadostujeta že dva oblaka na nebu, da napovedo hudo uro in ostanejo doma.

Tako je udeležba na društvenem izletu kar priljubljena rešitev. Za prevoz je poskrbljeno. Srečaš znane obraze in spoznaš nove. V skupini preskakujejo iskricice humorja. Tovarištva. Nekaj nas povezuje. Imamo skupni cilj. Dobiš žulj - ni problema. Najmanj troje rok ti ponuja obliže. Počutiš se varnega.

Na Kokoš nas je šlo kar 23!

Car na društvenem izletu je vodnik, od njega je odvisen uspeh ture. Z vodniki imamo pri Viharniku srečo. Izkušeni so, zanesljivi in potrpežljivi. Pred izletom gredo na ogled ture in tu znajo nekateri med njimi poiskati tudi dodano vrednost izletu. Najdejo domačina, ki nam potem pripoveduje o zgodovini kraja. Poiščejo samorastnika, ki z vso ljubeznijo prenaša na platno motive iz narave in nam razkaže svojo pravljíčno hiško, ki jo je prav zaradi našega obiska pošteno pospravil. Pokažejo nenavadne kamne, nas pripeljejo do enkratnih fotografskih posnetkov in še in

še... To je tista dodana vrednost, ki nam ostane, ko spomin na pot samo že zbledi.

In tak vodnik je naš Štefan. Njegovi izleti imajo dodano vrednost. Ko nas je februarja peljal na Kokoško, nas je zabaval z razlago, kako je ta hrib, ki po obliki nikakor ni podoben kuri, prišel do svojega imena. V starih časih je bil gol in se je imenoval Golina – domorodci so ga klicali Galina. Po 1. svetovni vojni so bili ti kraji pod Italijo in Italijani so ga poimenovali Gallina (kokoš). Zdaj ima pač ime Kokoš, na njej čepi koča, razgled pa nese v tri države : Slovenijo, Italijo in Hrvaško.

Vodniku Štefanu vedno z zanimanjem prisluhnemo...

...in mu tudi z veseljem sledimo.

No, ko smo sestopili s te Kokoši – bilo nas je kar 23 –, nas je Štefan sprehodil skozi več kot tisoč let staro vasico Lokev. Ime je dobila po veliki lokvi, kjer so popotniki pili in pojili svoje konje in osle. Pa še ena dodana vrednost: tam smo si ogledali enkratni vojaški muzej z zbirko iz prve in druge svetovne vojne. Zbiratelj in lastnik Srečko Rože ga je uredil v stolpu iz 15. stoletja z imenom Tabor. Nepozabno!

Aja: vmes smo v neki gostilnici tudi dobro jedli. Itak!

Helena Tepina

BEKA (420 m) – BOTAČ (183 m), 12. 3. 2016

1. prispevek

Marčevski program izletov me je pritegnil z meni povsem neznanima krajema Beka, Botač. Kratek opis poti je pohod usmeril v bližino Kozine v smeri Trsta.

S kombijem in okrepitevijo z dvema osebnima voziloma smo krenili v zeleno smer. Že od Postojne naprej je vreme obetalo sonce, ob kratkem postanku v Kozini pa je v nas zarezala mrzla burja, kar pa je bil tudi znak, da dežja ne bo.

Pot nas je nato vodila skozi Ocizlo (kakšno nenavadno ime!), še malo rahlega vzpona in že smo zapustili vozila pri opuščeni obmejni vojašnici na robu vasice Beka. (Le od kod to ime? Danes nam pomeni drevo z dolgimi šibastimi vejami za pletenje košar in privezovanje trt. Brkini pa tako imenujejo tudi koze). Kar smo imeli oblačil, smo si jih nadeli, saj je bila burja neusmiljena, in pohiteli v zavetje gozda. Nezahteven, širok kolovoz se je spuščal proti 240 m nižjemu Botaču. To je bila nekdanj pot soli, ki so jo uporabljali trgovci za povezavo z žaveljskimi solinami. Gozd, poln hrastičev, ni še prav nič dal slutiti pomladi, bahavo zeleni so se šopirili le zajedavci bršljani. Bolj smo se spuščali, bolj je buhtela podrast. Trobentice so vihrale na dolgih pecljih, pljučnik in cvetovi lapuha so dali slutiti, da bo kmalu vse drugače. V palico se mi je zapletel ves sveže zelen lanski špargelj. Pa ne, da bo kmalu imel mlade? Za mejo so se ponujale temne vijolice. Še malo toplote in razbohotilo se bo novo življenje.

Korak, dva iz gozda in že smo bili na zapornici - slovensko-italijanski meji in na mostu čez reko Glinščico, ki se v vasi Žavlje izlije v Tržaški zaliv. Da smo na italijanski strani, so nas opominjale tudi zastave, vrisane na opuščene hiše.

Obmejni prebivalci pa se niso gledali kot sovražniki, saj so že 1981 odprli krožno pot prijateljstva, da so se lahko družili. Zgodovina teh krajev pa je povezana tudi z mitniškimi gradovi in številnimi mlini na Glinščici, o katerih pričajo ruševine.

Vodnik Štefan razlaga o poti prijateljstva.

Na krožni poti prijateljstva

Ko zapustimo hiše, se nam pogled pne v strma pobočja, ki padajo v kanjonsko dolino Botač. Zapira jo 36 m visok slap Supet, a vodna kotanja se nato nadaljuje v skromno strugo z malo vode. Menda je je bilo pred gradnjo avtoceste obilo, miniranja pa so povzročila, da je gladina občutno upadla in reka je postala onesnažena. O burni zemeljski zgodovini te pokrajine priča tudi nenavadna sestavina kamenin. Desna

pobočja vzpetin nad reko so apnenci, leva sestavlja fliš.

Nad sotesko, nedaleč od vasi, smo se povzpeli po strmi poti do Marijine cerkvice na Pečah iz 16. stoletja, na mestu katere so našli prvotno zasnovo že iz 12. stoletja. Pogled se nam ustavi tudi na terasi danes opuščene proge Hrpelje - Kozina - Trst, ob kateri še stoji železniška postaja. Krožna pot nam je olajšala sestop.

Iz Botača smo se dvigali po drugi, dokaj razmočeni enourni poti (prejšnji dan je deževalo) nazaj do Beke. Stefan nam je na najbolj sončni izpostavi privoščil oddih za prijeten klepet in nujne zadeve. Prav kmalu smo iz zatišnega gozda stopili na plano in se znašli na sončnem, razglednem dvorišču s poslikanimi biblijskimi prizori.

Čudovita slika – delo g. Oskarja

V hiši domuje prijazen, človeško topel gospod Oskar. Nemudoma se je na mizi znašla skleda z opranimi, dišečimi jabolki in sadjevcem. Povabil nas je v hišo prednikov, v katero se je preselil iz Postojne, jo obnovil, a v njej živi sam. Razkazal nam je tudi številne medalje in priznanja s tekmovanj v dviganju uteži. Da pa je tudi umetniška duša, pričajo njegove oljne slike z motivi iz narave. Bolj kot te je šlo v prodajo njegovo domače žganje.

Še pot skozi vas, požgano med drugo svetovno vojno, a s kar nekaj obnovljenimi in naseljenimi hišami (danes ima vas le še 13 prebivalcev) in že smo pred karavlo, ki je bila nekdaj povsem samooskrbovana, sedaj pa bo očitno propadla. Burja se je med tem tako okrepila, da nas je kar prestavljala. V Kozini smo se dobro okrepčali in se zadovoljni vračali domov.

Kaj nas, večino že priletnih, pravzaprav žene na take pohode? Nedvomno potreba

po gibanju, lepota narave, radovednost spoznati kaj novega, vsekakor pa prijetna družina, človeška bližina, klepet in izmenjava izkušenj o vsemogočem, na koncu pa zadovoljstvo in dobra volja, ki jo prinesemo domov. To je sreča, ki jo deliš z drugimi, posebno še, če jo čutiš tudi pri vodniku. Tak naš Štefan zagotovo je.

Darja Jurjec

BEKA (420 m) – BOTAČ (183 m), 12. 3. 2016

2. prispevek

Na izlet Beka – Botač, ki ga je organiziral in vodil naš vodnik Štefan, se nas je na zbirnem mestu v Tivoliju zbralo 19 udeležencev. Prevladovala so naše vitalne, mladostne in simpatične viharne. Bilo jih je 16, nas moških pa je bilo le za vzorec, torej le trije. Zaradi poznih prijav je bil prevoz organiziran s tremi vozili (mali kombi in dva osebna avtomobila).

Prva postaja po startu v Tivoliju je bila Kozina. Tam smo v bližnjem lokalnem opravili fiziološke, kofeinske in druge jutranje navade ter potrebe. Nato smo pot nadaljevali po stari cesti proti Koprju in po dobrih dveh kilometrih zavili desno, kjer je pisalo Klanec in Ocizla. Po ozki, a vendar dobri asfaltirani cesti smo prišli do naselja Beka. To je majhna kraška vas z nekaj 10 starih in prenovljenimi hišami. Vozila smo pustili ob opuščeni bivši karavli, v kateri so nekoč prebivali vojaki – graničarji naše bivše skupne države.

Od tod smo se pod »komando« našega vodnika Štefana odpravili, kot je on zapisal, na starodavno pot soli, ki so jo stoletja uporabljali kranjski trgovci za povezavo s tržaškimi solinami - verjetno je bil med njimi tudi Martin Krpan.

Pot se je rahlo spuščala proti dolini reke Glinščice. To je ozka gozdna potka, s hrastom obraslim terenom, ki je bila ponekod blatna in zaradi morebitnega zdrsa smo morali biti previdni. Hodili smo v strjeni koloni, ki je bila dobro zavarovana, na čelu kolone Štefan, za rep kolone pa je skrbel naš prekaljeni planinec Marko. Nekateri udeleženci, zlasti Štefan, so z raznimi vici in drugimi duhovitimi vložki poskrbeli, da je bila hoja prijetna, vesela in zanimiva. V takem vzdušju smo prispeli do reke Glinščice.

Neusmiljena burja nas ni pregnala

Na levem bregu reke Glinščice še vedno stoji zapuščena stražarnica. Pred stražarnico so nekakšne kovinske ovire,

podobne rampi. Čez Glinščico je kamniti most in takoj za mostom naselje Botač.

Naselje predstavlja nekaj pretežno kamnitih hiš in vaška Tratorija.

Nadaljevali smo pot proti cerkvi Sv. Marije na Pečah, ki stoji kar visoko na strmi steni pobočja Griža na italijanski strani. Po nekajminutni hoji se nam je odprl čudovit prizor, ki ga je narisala, oziroma naredila narava. Občudovali smo slap reke Glinščice, preko katerega se je prelivala kristalno čista svetlomodra voda v novo, med stene poglobljeno korito. Od tam Glinščica teče po ozki soteski s strmimi in visokimi bregovi.

Nato smo pot nadaljevali po strmi potki do cerkvice. Na informacijski tabli smo prebrali, da so cerkev postavili že v 13. stoletju (in sicer leta 1267). Zgrajena je iz kamna in predstavlja najstarejše svetišče v tržaškem zaledju. Ob cerkvi je preddverje, v katerem smo, skriti pred vetrom, zaužili sendviče, pijačo ter druge dobrote iz naših nahrbtnikov.

Po nekajminutnem postanku smo nadaljevali pot mimo slapa nazaj v Botač. Od Botača, oziroma nekdanje stražarnice, smo se vrnili po drugi (krožni) proti našemu izhodišču, v naselje Beka. Pot se je ves čas vzpenjala in nas je dodobra ogrela, zato smo začeli odlagati posamezna oblačila ter se hladiti z zadnjimi kapljicami pijač iz naših nahrbtnikov. Po dobri uri vzpenjanja smo prispeli do prve hiše vasi Beka, v kateri živi samotno življenje zelo zanimiv možakar, športnik (dvigalec uteži) in nadarjeni samouki slikar. Pogostil nas je z dobrim slivovim žganjem in košaro jabolk. Razkazal nam je svoj dom. V pritličju je poseben fitness prostor, v katerem na različnih orodjih še vedno izvaja razne vaje za moč pri dviganju uteži. Njegove trebušne mišice so z veseljem otipale nekatere viharnice in potrdile, da je trebuh mišičast in trd kot kamen. Gospod Oskar kljub svojim zrelem letom še vedno hodi na veteranska tekmovanja. V dnevni sobi ima razstavljenih več kot 80 različnih pokalov, diplom in priznanj za osvojena prva mesta na tekmovanjih širom po Sloveniji in tudi po svetu. V zgornjem delu hiše je njegov atelje in precejšnja zbirka zelo lepih slik. Ker živi sam, pravi, da mu je včasih tudi dolgčas in da bi rad imel žensko družbo. Zato je našim viharnicam podaril kompliment, da so prva liga. Na koncu smo se poslovili in kljub njegovemu trdemu trebuhu, širokim ramenom, atletski postavi in slikarskemu talentu nobena od

naših planink ni pokazala interesa za morebitno druženje z njim.

Po končanem pohodniškem delu izleta smo, lačni in žejni, pot zaključili v gostilni Mahnič v Kozini. Lepo so nas sprejeli in nam že vnaprej pripravili skupno mizo. Sledila so naročila različnih jedi po lastnem okusu in željah. Hrana je bila okusna, mi pa pridni jedci. Posebej so se izkazali naši trije gurmani, ki so v nekaj minutah pokončali veliko porcijo odojka, nekaj pečenke in veliko svinjsko kračo, od katere je na koncu ostala le oglodana kost in košček zapečene kože. S polnimi želodci in dobre volje smo veselo zapustili gostilno ter se odpravili v Ljubljano. S prijetno vožnjo v kombiju in avtomobilih smo srečno končali izlet v Tivoliju.

Izlet je bil zanimiv. Videli smo kraška naselja z nenavadnimi imeni, zapuščeno karavlo, nekaj starih kamnitih ostankov prebivalcev starih časov, flisne kamnine, zgodovinsko dolino Glinščice, čudoviti slap, staro cerkvico, spoznali človeka, ki s svojo trmo in zagnanostjo dosega nadpovprečne rezultate v športu, v prostem času pa uveljavlja svoj talent in nadarjenost pri risanju krasnih slik. Naklonjeno nam je bilo tudi vreme, kljub temu, da je včasih močno zapihalo. Hvala Viharniku, posebej vodniku Štefanu, za dobro vodenje in za dobro organizacijo izleta. Hvala tudi za nas, ki smo se prepozno prijavili na izlet (petek) in kljub temu pristali v izletniški ekipi. S tem je bilo poskrbljeno, da noben kandidat, ki se je želel udeležiti izleta, ni ostal brez njega. Celo Marko, ki je zamudil celih 15 minut, ni ostal brez izleta.

Po spominu, ki ga je še kaj ostalo, vtise spisal veteran

Spaso Lazukič

VRTOVIN-VITOVLJE naravovarstveni izlet, 10. 4. 2016

Po dežju vedno pride sonce in tudi naš izlet se je iz deževne sobote prestavil na lepo nedeljo. Pot nas je vodila skozi Vipavsko dolino in bolj ko smo se bližali našemu cilju, bolj modro je bilo nebo nad nami. Vijugamo po ozki vaški cesti skozi vasice pobočja Trnovske planote, razgibanem

terenu s skalnimi vzpetinami in hribčki, kjer marsikje stojijo cerkvice, kar naznanja vernost ljudi v teh krajih.

Hodimo mimo bujno cvetočih nasadov češenj do Školja sv. Pavla nad Vrtovinom, ki je bil naseljen že v železni dobi.

Češnjev nasad v cvetju

Kasneje so na njem Rimljani zgradili vojaško postojanko, ki je bila v bližini rimske ceste, ki je vodila od Ogleja do Emone. Po tej poti smo hodili tudi mi in prišli do še ohranjenega obzidja in vodnega stolpa iz 5. stoletja. Vodni stolp meri v višino 11 m in je najvišja ohranjena tehnična rimska zgradba na Slovenskem. Arheološke raziskave še niso končane, nova odkritja bodo prav gotovo razkrila nove značilnosti življenja rimske utrdbe.

Vodni stolp iz rimskih časov

Povzpne se še na vrh Školja, kjer je lepo obnovljena cerkev Sv. Pavla, ki stoji na temeljih stare cerkve iz 16. stoletja. Po koncu druge svetovne vojne so jo domačini sezidali v nekaj tednih v spomin in zahvalo, da so hudi časi vojne mimo. Vanjo so vzdane plošče z imeni vaščanov, umrlih med II. svetovno vojno.

Na Školju - cerkev sv. Pavla

Za Vrtovin so značilne kamnite terase, ki jih sestavlja cca. 800 podpornih zidov v skupni dolžini 120 km. Na približno sedmih kilometrih znaša višinska razlika kar 1130 metrov: Vrtovinsko polje leži na 120 m n.v. in najvišja točka roba Trnovske planote na 1250 metrih. Ime Vrtovin je bilo prvič zapisano leta 1001 v darovnici rimskega cesarja Otona III. oglejskemu patriarhu Johannesu, s katero je oglejski cerkvi in njenemu voditelju Janezu podaril del ozemlja med Sočo in Vipavo do Vrtovina.

Ustavimo se še pri spomeniku padlih borcev v NOB, ki ga sestavljajo kamniti podboji vrtovinskih hiš, postavljeni v smeri Kuclja in simbolizirajo izgube, ki so jih utrpeli družine padlih mož in s tem tudi izgubo hišnega vogala oz. gospodarja hiše. Spomenik je delo kiparja in geomanta Marka Pogačnika, dobitnika Unescovega priznanja za mir.

Delo krajanov v spomin domačinov, padlih v NOB - po zamisli Marka Pogačnika

Že sopihamo proti naslednji skalni vzpetini nad Vitovljami, kjer stoji starodavna romarska cerkev Svete Device Marije, na 605 m nv. Prva omemba Marijine cerkve je iz 14. stoletja. Še danes ostanki mogočnega taborskega obzidja s stolpom in vhodnimi vrati pričajo o zavetišču pred turškim roparjem. Znano je, da se je sredi 18. stoletja tam naselil puščavnik, vendar se je moral leta 1764, zaradi hude lakote, preseliti k župniku v Črniče.

Notranjosti cerkve si nismo mogli ogledati, ker je bila zaprta. Cerkev je gotska; notranjost baročna; oltar iz druge polovice 18. stoletja; na oltarju se hrani lesena gotska plastika Marije z otrokom iz 15. stoletja; grb iz 17. stoletja pa stoji nad glavnim portalom.

Romarska cerkev sv. Marije iz 14. stoletja

Konec počitka in lepega razgleda po Vipavski dolini, vse tja do morja, ki se je svetlikalo v daljavi.

Pot nadaljujemo skozi gozd do plitve mlake, ki jo domačini imenujejo Vitovsko jezero.

Na naše začudenje pa v tej malo večji mlaki nismo našli žab, temveč ribice. Komaj opazen pritok čiste vode izpod Trnovskega gozda se zbira v tem plitvem jezercu, ki omogoča življenje ribic v njej. Na nekdanji podor planote pričajo ogromne skalne gmote, mimo katerih vodi steza.

Vitoveljsko jezero za bresti

Pozornost nam pritegne velika skala s tolmunčki, v katerih je voda, ki menda nikoli ne izhlapi, tudi v največji vročini ne. Na vrhu skale je majhna votlina, v katero so domačini položili kipec sv. Lucije, zavetnice slepih, in skalo poimenovali po njej.

Balvan s kapelico sv. Lucije, zavetnice slepih in slabovidnih

Že se vozimo proti najlepšemu zgodovinskemu kulturnemu spomeniku v Sloveniji - Vipavskemu Križu.

Do leta 1955 se je naselje imenovalo Sveti Križ. Hrib je bil naseljen že v predrimskih časih. Konec 15. stoletja je dal takratni goriški grof zgraditi štiristolpni grad, ki so ga leta 1483 obdali z obzidjem zaradi nevarnosti turških vpadov. Cesar Ferdinand ga je leta 1532 povzdignil v mesto. V Kapucinskem samostanu, ki so ga zgradili leta 1636, je živel tudi pridigar Janez Svetokriški.

Pridigar Janez Svetokriški v Vipavskem Križu

Danes so v samostanu samo še trije patri. Naselje ima 60 hišnih števil; približno 180 prebivalcev; osnovno šolo do 4. razreda in 2 cerkvi. Ogledali smo si Kapucinsko cerkev, v kateri je naša vodnica lepo zapela pesem Santa Marija. Naselje se počasi obnavlja. Obnovo infrastrukture in tlakovanje ulic znotraj obzidja so omogočila evropska sredstva. Tako kot prijazen domačin, smo tudi mi pogrešali kakšen gostinski lokalček, ki bi nam podaljšal čas bivanja tam. Žejo smo si tako pogasili v nekdanjem "prvem disku v Sloveniji" in se nato veselili, polni lepih vtisov, vračali proti domu, v rdečem gasilskem kombiju, ki je pritegnil kar nekaj pozornosti domačinov, saj je gasilec šofer vozil 8 postavnih gasilk.

Marija Kovšca

KORADA (812 m), 16. 4. 2016

Četrtek, za menoj so trije naporni dnevi, tudi ta dan je bil kar aktiven. Žal ni bilo nič podobno hribom, sem se pa z veseljem pripravljala na nedeljo, ko bom šla spet po ponoru reke Reke.

Pokličič Štefan, vesel in žalosten. Za soboto se je prijavilo skoraj 20 udeležencev, pri prevozu pa zmešnjava, odpoved minibusa... Kaj sedaj, lahko priskočiš na pomoč? Hitro pogledam kam, Korada, fino, tam še nisem bila. Pa tolikokrat sem si rekla, da jo moram osvojiti. Pogledam v plan izletov, 712m višine bo šlo, si pravim, tudi v nedeljo bom zmogla. Grem, seveda. V petek se je tudi problem z minibusom rešil, vendar sva še vedno midve z mojo kanglo (moj avto kangoo) manjkali.

V soboto pridem na zbor in ugotovim, da kar nekaj ljudi ne poznam, spoznam nove člane, ki sem jih posredno včlanila, nekaj novih pridruženih... Lepo, lepo. To mi da vedeti, da imam dobre vodnike in dober program.

Naselje Plave - dvomim, da se kdo kar tako ustavi in si ga ogleda. Pa je zanimivo naselje, stisnjeno v hrib. Kar nekaj zelo starih hiš, nobena pa ni kako razkošno, moderno obnovljena.

Sama pot na Korado ni preveč razgledna, se pa lepo vzpenja, včasih strmeje, včasih položno... tako razgibano. Malo stečem naprej in slikam skupino navzdol, pa se potem spet zaklepetam na repu... in tako se zgodi, da kar nekaj zastanemo.

Skozi gozd sopihamo proti cilju.

Seveda je bila med nami tudi Darja, ki je bila pomočnica vodnika in gledala, da vsi pridemo na cilj. Štefana smo obvestili, da je z nami vse v redu in naj kar potegnejo na vrh. Smo bile pa toliko bolj opažene in zaželeni, ko smo tudi me prišle do Zavetišča na Koradi.

Zaslужen počitek in uživanje kraških dobrot na vrhu Korade

Dobro smo se okrepčali z divjačinskim golažem in njoki. No, nekateri pa s čemaževo juho. Vse je bilo dobro.

Postajalo je hladno in na naše presenečenje in veselje nas je Štefan odpeljal nazaj po drugi poti. Ta pot ni bila markirana za Plave. Le kako je Štefan to izvohal? Dober je, res.

Imeli pa tudi srečo v nesreči. Eno od udeleženk je izdalo koleno, povoj ni pomagal. Ravno ko nas je pot zanesla na

cesto, je mimo pripeljala prijazna gospa, ki smo jo prosili, če bi lahko pomagala. Z veseljem nam je ustregla.

Pa to še ni vse, Štefan nas je pripeljal do domačinov Vinka in Vesne Markočič, ki imata tam lep vikend, ves v kamnu in lesu. Z ženo sta nas takoj postregla z domačim žganjem... Res so prijazni ti Primorci, veseli ljudje in veseli obiskov, tudi nas »žabarjev«.

Postanek pri povratku na vikendu pri gostoljubnem domačinu Vinku

Ta del poti je bil tudi zaradi razglednosti lepši, ne le zaradi naših nasmehov in dobre volje. Nabrali smo že čemaža, videli kaverno.

Ko smo prišli v Plave, smo obvezno morali zaključiti v gostilni na »kavi«, saj smo pri njih parkirali.

Vesela sem, da je tako naneslo, da me je Štefan poklical in sem bila na novem vrhu (pa še po riti jih nisem dobila, haha) in preživela dan v dobri družbi.

Alenka Hitti

LANDARSKA JAMA, 23. 4. 2016

Viharniki smo imeli konec meseca aprila planinski izlet v Beneško Slovenijo in si ogledali čudovito Landarsko jamo s podzemno romarsko cerkvijo.

Naša članica Alenka Dobeic je legendo iz te pokrajine prelila v lepo poezijo.

Z izleta sem prejela za objavo tudi nekaj lepih vtisov in misli.

Urednica

Oda kraljici Vidi

*Nadiža med trilovjem pot ubira;
topla, svetla, nežna, nam podarja mir.
Včasih med skalovjem strugo si utira
temno modra reka, žlahtna kot safir,
ko v globelih in soteskah se razgrinja...
in zopet plitva, topla, belo-modra, sinja.
Kjer Nadiža pot utira spet v globini,
se u Čeléh, pred več kot tisoč petsto leti
skrivala je lepa Vida skupaj s kmeti
v nedostopni skalni Landarski votlini.*

*Atila takrat v dolinah je Nadiže
s svojo vojsko ropal, plenil in moril,
s konji jezdil ljudstvu vedno bliže, bliže -
u skalni jami pa nikogar ni ubil.
Konji niso zmogli tolikšne strmine
in vojščaki niso zmogli tja u pečine.
Pod votlino so postali in čakali,
da bi smrt kraljica, kmete pokosila,
saj je u jami vsem že lakota grozila;
malčki materam u naročjih so jokali...*

*Vladarica, ki za ljudstvo je skrbela,
Vida, ki u Čelé je ljudstvo popeljala,
je poslednji mernik žita u rake vzela,
žito Atili na glavo posejala:
»Atila, če hočeš še pšenice, mi povej!
Atila, vsa zrna, ki jih mečem, šteje -
kolikor je zrnja, dam ti meric žita!
Ker pod jamo dolgo čakate, stojite,
nekaj hrane res od nas lahko dobite -
naj bo tvoja vojska zadovoljna, sita!«*

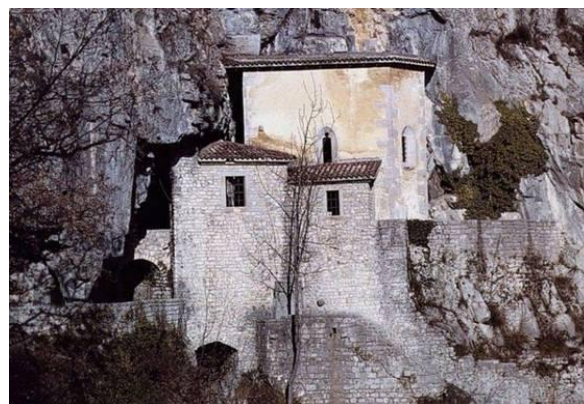
*Atila pomisli: »Vida za zabavo
meče hrano iz votline – kar tako,
meni, moji vojski, vsem na glavo...
ljudstvu in kraljici u jami ni hudo,
niso lačni. - Bolje bo, da gremo stran...
čas zapravljamo in čakamo zaman.«
Vojska z Atilo je kraje zapustila.
Lačni kmetje zapustili so votlino,
šli so u Landar*, Lipo in Tarčét* – u dolino...
S pametjo kraljica Vida ljudstvo je rešila.*

*Glej Nadižo, temno modro kot safir
in poslušaj, kaj ti voda govori,
ko u globinah in po produ žubori:
»Nam slovenska Vida je prinesla mir«*

Legenda iz Videmske pokrajine

Tarčét (Tarcetta), Lipa (Tiglio), Landar (Antra) so majhne, redko posejane, slikovite vasice v pobočjih ob Nadiži. Landarska jama, ki jo imenujejo domačini Sv. Ivan v Čelé, je nad vasico Landarjem. (Čelé pomeni pečine.) V čudoviti jami je grad, stara kapela s freskami, ki jih je leta 1477 obnovil mojster Andrej iz Škofje Loke, oltar pa je delo kobariškega mojstra Jerneja, ki je živel v 17.-18. stoletju. Jama ima seveda tudi kapnike. V njej so našli okostje jamskega medveda.

Vasi so označene dvojezično (furlansko ali slovensko/italijansko); opisi jame so samo italijanski.

Sv. Ivan v čelé (Landarska jama)

Nadiža, modra kot safir (fotografija s Hudičevega mostu v Čedadu)

**Avtorica poezije in fotografij:
Alenka Dobeč**

VTISI IN MISLI Z IZLETA

V tovariškem duhu, ki mora povezovati prave planince, smo se viharniki na izletu odločili, da k Alenkini Odi kraljici Vidi pošljemo še nekaj drobnih vtisov in misli, ki smo jih zbrali na poti domov:

Viharnice in viharnika smo se v iskanju absolutnega podali v višave, ki so bile tokrat daleč nižje od domačih (dva)tisočakov. Gorske avanture so tako nadomestile pot miru, cerkve, kapele, palače in jama. Po dopoldanskem vzponu na Mengore in popoldanskem pohajkovanju po Čedadu smo se po več kot sto stopnicah povzpeli do Landarske jame in spustili v njeno notranjost. Izlet za vse okuse! Naše zunanje razpoznavno znamenje tokrat niso bile viharliške planinske »uniforme«, ampak gasilsko vozilo!

Ker sem se izletu priključila tik pred zdajci, nisem imela pojma, kam nas Boris pelje. Prepustila sem se skrajno varni vožnji z gasilskim kombijem in doživela mnogo posebnega. Na poti na vrh hriba Mengore sem doživela razsvetljenje. Pot je bila betonska, kar me je navdihnilo, da bom tudi sama v Davči podobno »obložila« pot k mojemu vikendu. Čedad je lepo mesto naše Beneške Slovenije, kjer smo se posladkali s krajevno sladico gubano in pod mostom naredili nekaj selfiejev. Po okrepčitvi s potrebno energijo v cerkvi Landarske jame sem imela presežno izpolnjen dan v dobri družbi. Poleg lepih vtisov z izleta smo iz Nadiže odnesli tudi nekaj spominkov, kamenčkov.

Ker sem se s kardinalom Rodekom zmenil, da mora izlet potekati brez dežja, je Tisti zgoraj po njegovem posredovanju držal besedo in nas v času, ko smo hodili, ni blagoslovil s padavinami.

Podpis: Viharnice in viharnika tokrat nekoliko drugače!

NARAVOVARSTVENI KOTIČEK

JESENSKI PODLESEK -smrtno nevaren

Glede na vprašanja ob nabiranju čemaža sem se odločila, da poiščem strokovno razlago v literaturi.

Vir - Velika knjiga o zdravilnih rastlinah

Jesenski podlesek je zelnata trajnica, ki ima do 20 cm globoko v zemlji precej velik rjav gomolj. Prek poletja nastane vsako leto nov gomolj z ob strani nameščenim poganjkom, stari gomolj pa čez zimo propade. Iz stranjskega poganjka mladega gomolja se razvije v začetku jeseni zelo kratek, v zemlji skrit cvetni poganjek, iz katerega požene nad zemljo en do nekaj rožnatih ali vijoličastih cvetov. Cvetno

odevalo je iz šestih barvitih perigonovih listov, ki so pri dnu zrasli v dolgo cev. Rastlina ob cvetenju nad zemljo nima zelenih listov. Po oploditvi se plodnica razvija pod zemljo do pomladi, ko hkrati z zelenimi listi zraste nad zemljo. Plod je do 6 cm dolga, sprva zelena, ob zrelosti pa rjava, tropredalna glavica, ki se junija ali julija odpre. V plodu je mnogo temno rjavih ali črnih semen. Jesenski podlesek raste po vlažnih travnikih. Čas cvetenja je od avgusta do novembra.

Fotografija, povzeta z internetnih strani

ŠMARNI HRUŠICA

Šmarna hrušica je do 5 m visok grm in nas razveseli trikrat na leto. Spomladi, konec marca, se belo socvetje pojavi še pred olistanjem. Grm je takrat že od daleč viden zaradi svoje cvetoče beline. Poleti v juniju plodovi dozori, so užitni in so hrana pticam in ljudem. V jeseni se listje obarva v oranžno rdečo barvo. Šmarna hrušica je nezahteven grm, raste na toplih legah. Dobro prenaša zimski mraz, poletno vročino in sušo. Kot okrasni grm ga sadijo tudi po vrtovih.

PEGASTI BADELJ

Pegasti badelj je eden najlepših in največjih osatov, je sredozemska rastlina, ki botanično pripada isti družini kot artičoka. Z lahkoto ga spoznamo po velikih belo-zeleno pisanih listih, ki so trnasto nazobčani. Na koncih stebel so škrlatno rdeča koškasta socvetja. Divje raste na suhih prostorih, ledinah in nasipih. Gojijo ga tudi na vrtovih zaradi zdravilnih učinkovin.

NAVADNA JARICA

Navadna jarica je trajnica iz rodu zlatičevk in je ena prvih spomladanskih cvetlic. Cveti od februarja do konca aprila, običajno še med ostanki snega. V naravi raste na pogorju Bohorja, je ogrožena in zato uvrščena med zaščitene. Konec januarja smo jo srečali na poti na Veliki Koprivnik. Prepoznamo jo po vretencu dlakasto deljenih ovršnih listov. Iz stebelnega gomolja požene 10 do 15 cm visoko steblo, vrh katerega se odpre en sam limonasto rumene barve cvet velikosti 2 do 3 cm. Uspeva v svetlih gozdovih, kjer prevladujejo listavci.

Marija Kastelic

ŠTAFETA OBDONAVSKEGA KRUHA

V okviru partnerskega združenja Tretje univerze za tretje življenjsko obdobje iz Ulma, se razvija zamisel »Štafete obdonavskega kruha« (angl. "Danube Bread on Tour"). Kaj nameravajo? Zamesili bodo »temeljno zmes, temeljno testo« za kruh, ki se bo delil, zmeraj znova. Testo bodo ponесли vzdolž Donave in skozi obdonavske države. Udeleženci bodo potovali s kolesom, peš, z avtomobilom ali letalom. Vstopali bodo v mesta, lokalne skupnosti, skupine prebivalcev, društva. Ti bodo iz testa spekli kruh in ga delili med seboj, z drugimi v regiji ali kraju, v znak prijateljstva. Sleherno dejavnost bodo ujeli v lečo fotoaparata. Sleherno fotografijo bodo objavili skupaj z recepti.

Zamisel o delitvi kruha, to simbolno dejanje miru in dobrodošlice, bo prav gotovo podprlo veliko somišljenikov.

V zvezi s tem dogodkom sem soorganizatorju v Sloveniji posredoval prispevek o dogodku s kruhom, ki se je zgodil na nekem viharniškem izletu že pred leti in ga lahko preberete v nadaljevanju.

ZADIŠALO JE PO KRUHU

Neko lepo septembrsko soboto smo se viharniki zbrali ob sedmih pod uro pred železniško postajo. Cilj našega pohoda je

bil 741 metrov visok Sveti Miklavž nad Savo. Do Jevnice smo se odpeljali z vlakom, tu pa smo pričeli naš pohod in preko Save prišli do Senožeti.

Prečkali smo naselje in nadaljevali po pešpoti med redkimi kmečkimi hišami. Rahel veter je prinesel meni znan vonj, zadišalo je po kruhu.

Zadišalo je po kruhu

Spomnil sem se svojih otroških let in vonja po toplém kruhu pri starih starših v Prekmurju na severovzhodu Slovenije. Prekmurje je še danes žitnica Slovenije. Enkrat na teden so stara mama v krušni peči spekli pet do sedem rženih hlebcev. Takrat sem bil vedno kje v bližini in čakal, kdaj bodo začeli jemati kruh iz peči. Če sva bila z bratom pridna, so nama za nagrado odrezali še topel krajec.

Vonj je prihajal iz hiše ob cesti. Zavili smo do odprtih vrat in na ves glas hvalili omamni vonj. Na vratih se je pojavila gospodinja. »Ali pri vas pečete kruh?« sem jo vprašal. »Pred nekaj trenutki sem ga vzela iz peči,« je rekla. »Kam pa ste namenjeni?« je nato vprašala. Povedali smo ji, da gremo na Svetega Miklavža. »Počakajte malo,« je rekla in izginila v hiši. Hitro se je vrnila z vročo štruco kruha in nam ga podala. »To je za na pot, pa prijetno hojo vam želim.«

Kaj pa zdaj? Nekateri so hoteli, da se kruha lotimo takoj, češ, kaj ga bomo nosili gor v hrib. Vsi pa se s tem nismo strinjali. Gospodinja nas je tudi opozorila, da za želodec ni dobro jesti vročega kruha. V mojem nahrbtniku je bilo še nekaj prostora in z veseljem sem darilo spravil vanj.

V nahrbtniku je bilo še dovolj prostora za darilo.

Po kakšni uri hoje smo prišli na vrh do cerkvice Svetega Miklavža, se malo oddahnili in se kar hitro spustili do kmetije odprtih vrat. Domači gospodinja smo povedali zgodnico o podarjenem kruhu, ki sem ga iz nahrbtnika položil na mizo in jo prosil, naj ga nareže. Drugi pohodniki so iz nahrbtnikov izvlekli še svoje malice. Gospodinja je štruco odnesla v kuhinjo in se vrnila s košarico z narezanim kruhom, zraven pa je prinesla še krožnik s klobaso in ocvirki kot njeno darilo h kruhu. Zelo nam je teknilo.

Uh, kako nam je teknilo

Zahvalili smo se prijazni gostiteljici in se zadovoljni odpravili naprej. Nekdo izmed pohodnikov pa je za slovo še rekel: »Kdor jezika špara, kruha strada!«

**Avtor teksta in fotografij:
Anton Doma**

UTRINKI IZ NARAVE

NUTRIJA ALI BOBROVKA

Mnogi ji pravijo tudi močvirski bober. V naše kraje je prišla iz njene domovine Južne Amerike. Živi v zmernem pasu od Čila do Paragvaja in Patagonije. V dolžino meri od 45 cm do 50 cm, značilen dolgi rep meri 40 do 44 cm. Prekriva jo gost, mehak in dolgdlak kožuh, ki je ob straneh živahno rdeč, spodaj pa sivo do črno rjav. Trup je precej potlačen, s kratkim in debelim vratom. Glava je dolga in sploščena, ki se konča s topim gobcem. Nos in ustne votline so svetlo sive. Oči so srednje velike in precej izgubljene, ušesa pa so zelo majhna. Njene noge so kratke in zelo močne, zaključijo se s petimi prsti in močnimi ostrimi kremplji. Med prsti zadnjih nog ima plavalno mrežo. Rep je vretenast, kockasto luskast ter porasel z redkimi ščetinami.

Uh, kako mi paše!

Nutrije so nepravne podgane in so vsekakor najplodovitejše od vseh nepravih podgan. Dvakrat letno povržejo 5 do 10 mladičev, ki so že ob rojstvu presenetljivo veliki in dobro razviti. Že po nekaj dneh gredo z mamo v vodo in ji visijo na seskih. Seske ima na prav nenavadnem mestu, skoraj na hrbtu, tako da na nanje prisesanim mladičem moli nosek iz vode.

Ko mladiči že obvladajo plavanje, jih mama kliče k sebi z otožnim glasom. Če je ne ubogajo, mama jezno godrnja in kruli. Podobne glasove spušča bobrovka tudi, če je razdražena ali v nevarnosti. V stiski se pogumno brani in divje grize. Je čisti rastlinojed, v ujetništvu pa postane vsejed. (Vir-Živalski svet, avtor HANS WILHELM SMOLIK, leto izdaje 1967-DZS).

Prvič sem videl nutrije v šestdesetih letih prejšnjega stoletja v živalskem vrtu pod Rožnikom. Sedaj pa jih redno opažam tudi na bregovih Ljubljanice. Slike sem naredil na Špici, kjer živijo tudi v sožitju z racami.

Več nas je, lepše nam je.

**Avtor teksta in fotografij:
Anton Doma**

HRUŠKA TEPKA

Čudovito cvetoče drevo hruške tepke sem srečala sredi letošnjega meseca aprila na poti od Ihana proti Sv. Trojici. Opojno je dišalo in na njem je nabiralo medicino toliko čebelic, da je brenčalo kot v panju. Lepota drevesa me je tako prevzela, da sem se odločila ta dar narave objaviti tudi v našem glasilu.

Hruška tepka je sadno drevo, ki na Slovenskem raste že vse od 18. stoletja. Je mogočno drevo, cepljeno na sejance, ki dobro obrodi. Hruška ima bolj majhne sadeže, za kilogram jih potrebujemo od 10 do 14, nezreli so blede zeleni, ob dozorevanju pa porumenijo, na sončni strani tudi pordečijo. Naši predniki so hruško tepko poznali kot sadje, kot sladilo, jo uporabljali za kuhanje žganja, sveže ali posušene sadeže pa tudi kot sestavino različnim jedem.

Mogoče ne bo odveč, če ponovno spomnim na dve domnevi, ki jo bolj ali manj poznamo vsi viharniki, od kod je hruška dobila svoje ime.

Prva domneva izhaja iz časov Marije Terezije, ki je spodbujala sadjarjenje in sajenje dreves ob cesarskih poteh. Dvor je podložnikom delil zastonj sadike. Nadzorniki so tistega, ki prejetih dreves ni posadil, natepli. Na levi strani regionalne

ceste od Domžal proti Dobu še vedno stoji devet mogočnih tepk, ki so spomeniško zavarovane in so verjetno ostanek nekdanjega sajenja ob poti.

Druga domneva imena pa izhaja iz tega, da so naši predniki večino sadežev predelali v tepkovec ali mošt, za kar so jih še trde otepli z drevesa. Od tod tudi razlaga izvora njihovega imena.

Kakor koli že, hruška tepka je nekdanjih hudih časih, ko je bilo pomanjkanje hrane veliko, zelo pripomogla k preživetju ljudi, v današnjih časih v jesenskem obdobju vidimo ob drevesih veliko nepobranih sadežev, ki gnijejo in se ob tem gostijo le ose.

Pomožni vir: internetne strani

Nevenka Kanduč

ZA ZAKLJUČEK – MALO SMEHA ZA ZDRAVJE

" Kako je bilo na planinskem izletu? "

" Grozno! Ko smo prišli z vlaka, smo potrebovali kar nekaj časa, da smo našli pravo gostilno, ko pa je prišel čas vrnitve, nismo več našli železniške

postaje! " 😊